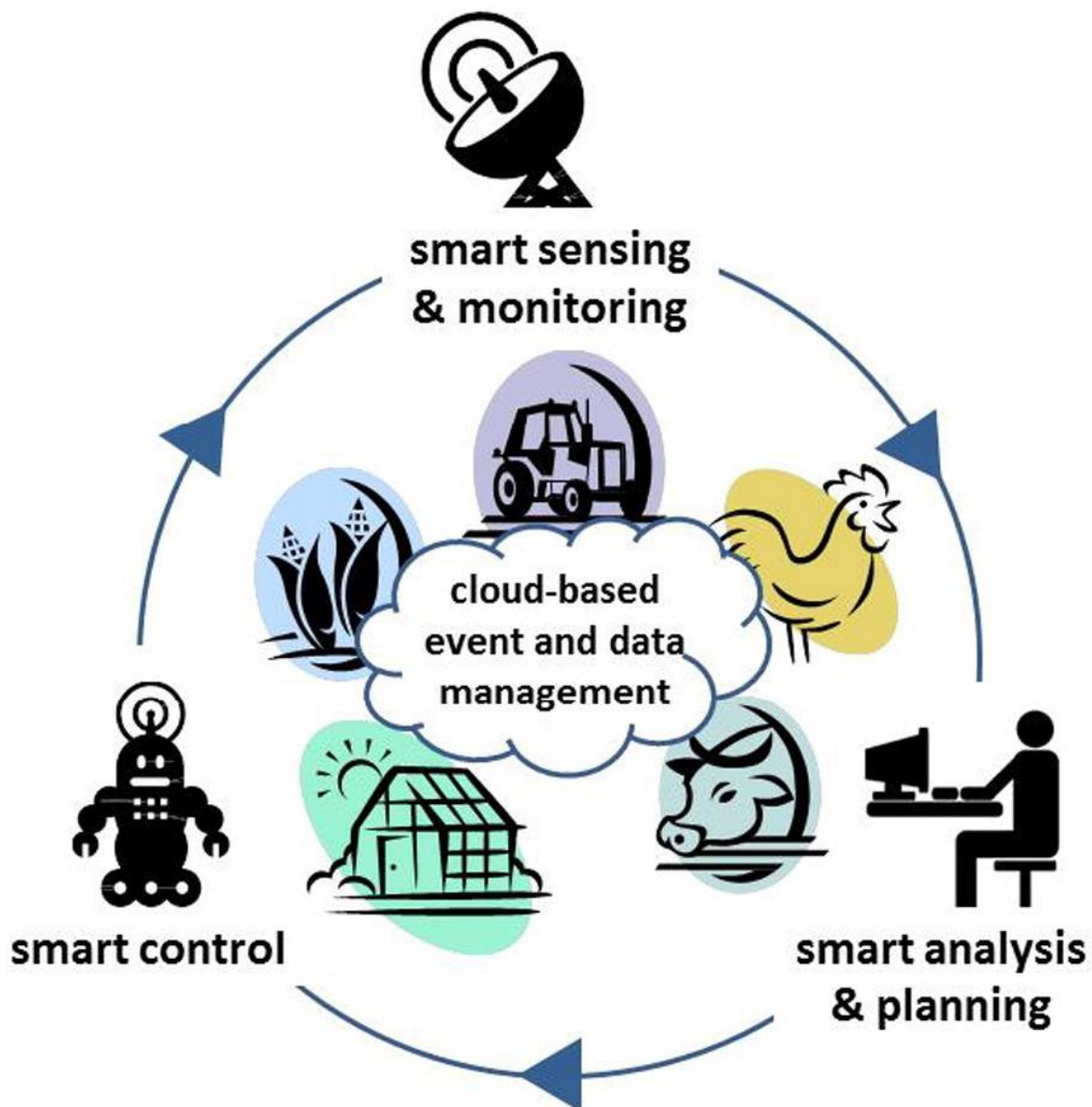

“Οι έγγειες βελτιώσεις” οι συνιστώσες τους και το οικοσύστημα του φυσικού περιβάλλοντος

Α. Πρόλογος

Ο αρχικός και φιλόδοξος στόχος αυτής της δημοσίευσης ήταν η ανάδειξη της αναγκαιότητας ριζοσπαστικής αναθεώρησης του θεσμικού πλαισίου των εγγείων βελτιώσεων, έχοντας υπόψη ότι, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία, αυτές «...αποσκοπούν κυρίως εις την ανάπτυξιν και διατήρησιν, των υδατικών και εδαφικών γεωργικών πόρων της Χώρας...».

Ο ενθουσιασμός γρήγορα μετριάστηκε μόλις συνειδητοποιήθηκε, ότι η προσπάθεια θα ήταν ημιτελής, αν δεν λαμβανόταν υπόψη,

- ότι, η σπονδυλική στήλη των εγγείων βελτιώσεων, οι υδάτινοι πόροι και το έδαφος αποτελούν βασικά στοιχεία του Οικοσυστήματος του φυσικού περιβάλλοντος και αντικείμενο σύγχρονων ενωσιακών κατευθύνσεων και ρυθμίσεων συνεκτικής διαχείρισης,
- ότι, οι έγγειες βελτιώσεις αποσκοπούν στην ορθολογική ανάπτυξη του νευραλγικού πυλώνα του πρωτογενή τομέα της οικονομίας, της γεωργίας και των ενοτήτων της, δηλαδή, των καλλιεργούμενων, αρόσιμων, βοσκήσιμων γαιών, των δασών, της κτηνοτροφίας και της αλιείας.
- Ότι, επομένως, ένα σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο πρέπει να διασυνδέει τη γεωργία με το οικοσύστημα δηλαδή με το δυναμικό σύμπλεγμα που περιλαμβάνει όλα τα έμβια εδάφη (φυτά, ζώα, βακτήρια, μύκητες) σε μια δεδομένη περιοχή, καθώς και τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους, και με το μη ζωντανό περιβάλλον τους (καιρός, γη, ήλιος, έδαφος, κλίμα, νερό, ατμόσφαιρα).

Η φυσική πολυπλοκότητα, αλληλουχία και αλληλεξαρτήσεις των στοιχείων - συνιστωσών του Οικοσυστήματος και της γεωργίας, κάνουν ιδιαίτερα δύσκολη, αλλά και ενδιαφέρουσα, συνάμα, πρόκληση, την προσπάθεια ολιστικής κατανόησης και θεσμικής διαχείρισης του.

Για τον απλό λόγο, ότι, κάθε επί μέρους στοιχείο του (π.χ. το νερό, το έδαφος, το κλίμα κλπ.) χαρακτηρίζεται από εξειδικευμένη δομή και λειτουργία, γεγονός που μέχρι σήμερα έχει οδηγήσει, αντίστοιχα, σε διαφορετική, εξατομικευμένη θεσμική ρύθμιση, η οποία αναπόφευκτα περιέχει παθογένειες, όπως διαφορετική, αντιφατική, ή επαναλαμβανόμενη με αποκλίνουσες διατυπώσεις ορολογία, έλλειψη διαλειτουργικής διασύνδεσης, ταξινόμησης και προτύπων κλπ.

Η κατανόηση αυτής της πραγματικότητας αποτελεί βασική προϋπόθεση επιτυχίας μιας προσπάθειας εντοπισμού της εσωτερικής αλληλουχίας των επί μέρους συνιστωσών του οικοσυστήματος και ακόλουθα για το σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός εθνικού θεσμικού πλαισίου ολιστικής διαχείρισής του με τρόπο που να εναρμονίζεται προς τις ενωσιακές κατευθύνσεις και τις ιδιαιτερότητες της χώρας μας και ν' αξιοποιεί πολύτιμα εργαλεία και βοηθήματα, όπως βέλτιστες πρακτικές, συνέργειες και χρηματοδοτικά εργαλεία και σύγχρονες μεικτές προσεγγίσεις.

Η αξία της επιλογής της Πολιτείας από το 1958 μέχρι σήμερα διαμόρφωσης θεσμικού πλαισίου των εγγείων βελτιώσεων έχει σήμερα εντελώς ξεπεραστεί. Για τον απλό λόγο, ότι τόσο η βάση των εγγείων βελτιώσεων, το νερό και το έδαφος, όσο και η γεωργία την οποία υπηρετούν, διέπονται από ανεξάρτητο θεσμικό πλαίσιο, τα δε εγγειοβελτιωτικά έργα, επιπρόσθετα από το θεσμικό πλαίσιο των δημόσιων συμβάσεων. Αυτό έχει οδηγήσει σε περιθωριοποίηση και ουσιαστική αχρησία των διατάξεων της εξειδικευμένης νομοθεσίας των εγγείων βελτιώσεων.

Β. Η σημερινή πραγματικότητα - το παρωχημένο θεσμικό πλαίσιο για τις έγγειες βελτιώσεις και οι παθογένειές του

«Ο ΙΣΤΟΣ ΤΗΣ ΑΡΑΧΝΗΣ»

<ul style="list-style-type: none"> • ΕΣΥ <ul style="list-style-type: none"> • Μέλη 18+ • ΕΕΥ, <ul style="list-style-type: none"> • ΥΠΕΝ +10+ Υπουργοί • Βουλή <ul style="list-style-type: none"> • Μόνιμη επιτροπή προστασίας περιβάλλοντος <ul style="list-style-type: none"> • Υποεπιτροπή Υδάτινων Πόρων • ΥΠΑΑΤ <ul style="list-style-type: none"> • Διεύθυνση Γεωργικών Εφαρμογών <ul style="list-style-type: none"> • Τοπικά Κέντρα Γεωργικής Ανάπτυξης ν.3299/05 • ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΥΕΒ <ul style="list-style-type: none"> • ΚΕΝΤΡΙΚΗ • ΚΓΣΕ • ΕΛΓΟ – ΔΗΜΗΤΡΑ <ul style="list-style-type: none"> • Ινστιτούτο εδαφοϋδατικών πόρων (ΙΕΥΔΠ) • Τμήμα Εγγείων Βελτιώσεων • ΑΣΕΕ • ΥΠΑΝ <ul style="list-style-type: none"> • ΕΛΚΕΘΕ • ΥΠΜΕΤΑΦ <ul style="list-style-type: none"> • ΟΑΚ ΑΕ • ΥΠΕΝ <ul style="list-style-type: none"> • ΓΓΦΠΥ, <ul style="list-style-type: none"> • Εθνικό Δίκτυο Παρακολούθησης <ul style="list-style-type: none"> • ΓΚΧ • ΕΛΚΕΘΕ • ΙΓΜΕ • ΕΚΒΥ • ΔΕΥΑΛ • ΙΕΒ 	<ul style="list-style-type: none"> • ΟΕΕ ΡΟΜ • Γνωμοδοτική Επιτροπή Υδάτων • Γενική Δνση Υδάτων <ul style="list-style-type: none"> • ΔΠΔΥΠ <ul style="list-style-type: none"> • Τμήμα Επιφανειακών & Υπόγειων Υδάτων • Τμήμα Διαχείρισης Κινδύνων ΠΛΔΖ • Τμήμα ΘΥ & ΑΚ • Δνση Σχεδιασμού & Διαχείρισης ΥΥ • Τμήμα Κοστολόγησης & Τιμολόγησης ΥΥ • Τμήμα ΠΔΑΥΥ • ΥΠΕΣ <ul style="list-style-type: none"> • Αποκεντρωμένες Διοικήσεις <ul style="list-style-type: none"> • Δνση Υδάτων • ΣΥΑΔ (Μέλη 12+) • Αυτοδιοίκηση <ul style="list-style-type: none"> • Περιφέρειες <ul style="list-style-type: none"> • Δ/νση Γεωργικής Ανάπτυξης ν.3399/2005 • Τμήμα εποπτείας Κέντρων ΓΑ ν.3299/05 <ul style="list-style-type: none"> • Γενική Δνση ΑΠΠΥ <ul style="list-style-type: none"> • ΟΕΒ <ul style="list-style-type: none"> • ΓΟΕΒ • ΤΟΕΒ • ΑΣΕΕ (Ανώτατο Συμβούλιο Εγχειροβελτιωτικών Έργων) • ΚΓΣΕΕ • Δήμοι <ul style="list-style-type: none"> • ΔΕΥΑ
---	--

1. Γενικά

Η νομοθεσία των εγγείων βελτιώσεων, όπως έχει θεσπιστεί από το 1958 έμεινε χωρίς ουσιαστική συνέχεια. Στην εξέλιξή της μέχρι σήμερα, οι αρμοδιότητες εφαρμογής της διασκορπίστηκαν ομιχλωδώς, φορείς που προβλέπονται, δεν λειτουργούν, υπολειτουργούν ή καταργήθηκαν, νέοι δημιουργούνται χωρίς σχεδιασμό και μελέτη επιπτώσεων, τα αντικείμενα των εγγείων βελτιώσεων και των συνιστωσών τους δεν εκσυγχρονίζονται, το, ούτως ή άλλως αναχρονιστικό θεσμικό πλαίσιο δεν εφαρμόζεται και κάθε απόπειρα «εκσυγχρονισμού» του προσέφερε καμιά ωφέλεια, αντίθετα το περιέπλεκε και το αποσάθρωνε ακόμη περισσότερο.

Το ενωσιακό και από το 2003 το εθνικό θεσμικό πλαίσιο των υδάτινων πόρων διασυνδέθηκε διαλειτουργικά ποτέ μ' εκείνο της γεωργίας και των ενοτήτων της, ΓΟΕΒ δεν δημιουργήθηκαν, οι ΤΟΕΒ παραπαίουν, αποτελώντας όμως συγχρόνως και το μοναδικό ίσως σωσίβιο αξιοποίησης των υδάτινων πόρων, στρατηγική του εδάφους στη βάση των κατευθύνσεων της ενωσιακής θεματικής στρατηγικής για το έδαφος, δεν υπήρξε.

2. Η αιτιολόγηση

Οι αιτιάσεις αυτές τεκμηριώνονται εύκολα, απλά ανατρέχοντας σε ορισμένες παθογένειες του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου, που διαιωνίζονται και συνθέτουν την αναγκαιότητα ανάληψης άμεσων πρωτοβουλιών, όπως ιδίως,

- Στον ιστότοπο του ΥΠΑΑΤ, βρίσκονται άτακτα καταχωρημένα νομοθετήματα για τις έγγειες βελτιώσεις, όπως δημοσιεύονται στα ΦΕΚ,
- Καμιά φροντίδα ταξινόμησης, κωδικοποίησης ή διαλειτουργικής διασύνδεσης τους και όσων άλλων είναι γνωστή, ώστε το έργο της αναζήτησης των αρχικών, των άπειρων τροποποιήσεων, καταργήσεων και εν τέλει των ισχυουσών διατάξεων, αποτελεί αντικείμενο διδακτορικής διατριβής,
- Οι φαινόμενες αρμοδιότητες σε μη υπάρχοντες φορείς, όπως τα «Υπουργεία Γεωργίας» και «Συγκοινωνιών & Δημοσίων Έργων» δεν αντιστοιχούν εύκολα σε αρμοδιότητες των σημερινών υπουργείων, αφού στη διαδρομή των «αιώνων» από το 1958 δεν άλλαξαν μόνο τα υπουργεία, αλλά και οι αρμοδιότητες, που διασπώνταν ή συγχωνεύονταν ή συρρικνώνονταν,
- Όργανα που προβλέπονται από τη νομοθεσία των εγγείων βελτιώσεων, όπως, το «Ανώτατον Συμβούλιον Εγγειοβελτιωτικών Έργων», η ΥΕΒ, «το Κεντρικόν Γνωμοδοτικόν Συμβούλιον Εγγειοβελτιωτικών έργων», «Περιφερειακόν Γνωμοδοτικόν Συμβούλιον Εγγειοβελτιωτικών Έργων», ΤΟΕΒ, ΓΟΕΒ κλπ είναι άγνωστο αν λειτουργούν, πως λειτουργούν και αν το τελευταίο συμβαίνει με ποιο τρόπο εφαρμόζουν το ισχύον ενωσιακό και εθνικό δίκαιο για τα στοιχεία του Οικοσυστήματος ή σε ποιο βαθμό οι αρμοδιότητές τους ισχύουν ή έχουν ανατεθεί παράλληλα και σ' άλλους φορείς, προκαλώντας συγκρούσεις, επικαλύψεις, παράλυση ή αντιφατικές λύσεις,
- Όργανα που υπάρχουν με άλλα νομοθετήματα, όπως η Αποκεντρωμένη Διοίκηση και η Περιφέρεια έχουν επιφορτιστεί με δυσδιάκριτες αρμοδιότητες σχετικές με τις έγγειες βελτιώσεις με αποτέλεσμα, ασάφεια, τριβές και μη άσκηση τους,

- Παράλληλα, όργανα της Κεντρικής Διοίκησης της κυβέρνησης αρμόδια για στοιχεία του Οικοσυστήματος, όπως η Εθνική Επιτροπή Υδάτων, τα «αρμόδια» υπουργεία, ο πρωθυπουργός, οι Αποκεντρωμένες Διοικήσεις του κράτους, είναι άγνωστο πως αντιλαμβάνονται, λαμβάνουν υπόψη και εφαρμόζουν το ενωσιακό δίκαιο για το έδαφος, τους υδάτινους πόρους και τη γεωργία, ως συνιστωσών των Οικοσυστήματος,
- Ο αριθμός των φορέων διαχείρισης των συνιστωσών των εγγείων βελτιώσεων που απεικονίζεται σε οργανόγραμμα στη συνέχεια είναι αδύνατον να επιβεβαιωθεί, ότι εξαντλείται, ενώ ο εντοπισμός των αρμοδιοτήτων τους δεν είναι εύκολο να γίνει, αλλά κι αν ακόμη γινόταν, θ' αναδείκνυε τις απίστευτες επικαλύψεις και συγκρούσεις που έχουν προκληθεί από την αδυναμία των κυβερνήσεων να θεσπίσουν ολιστικό και αποτελεσματικό θεσμικό πλαίσιο για τα στοιχεία του Οικοσυστήματος,
- Η νομοθεσία των εγγείων βελτιώσεων προβλέπει την έννοια των Οργανισμών Κοινής Ωφέλειας (ΓΟΕΒ και ΤΟΕΒ), ως φορέων διαχείρισης των σχετικών έργων και την ιεραρχική υπαγωγή τους, στο Υπουργείο Γεωργίας αρχικά, μετά στους Δήμους, μετά στις Περιφέρειες (μέχρι στιγμής),
- Την ίδια στιγμή, όμως, άλλα νομοθετήματα ενδιάμεσα, όπως ο ν. 849/1978, Προεδρικά Διατάγματα του 1979, του 1991, του 1999, ο νόμος 4138/2013 και άλλα αφαιρούσαν αρμοδιότητες από τους φορείς αυτούς, επιτρέποντας τη δημιουργία άλλων Οργανισμών, όπως Ανάπτυξης της Κρήτης (και προφανώς αντίστοιχων σε πανελλήνιο επίπεδο) και μάλιστα ορισμένων με την μορφή Ανώνυμης Εταιρίας, οι οποίοι επίσης ονομάστηκαν κοινής ωφέλειας, όπως, ο ΟΑΝΑΚ, ο ΟΑΔΥΚ, ο ΟΑΔΚ, η ΟΑΚ ΑΕ στους οποίους αγνοώντας τους οργανισμούς εγγείων βελτιώσεων αναθέτονται αποσπασματικά μέχρι και σήμερα ιδιαίτερα σημαντικά έργα !
- Στους οργανισμούς αυτούς δόθηκαν άκριτα αρμοδιότητες εγγείων βελτιώσεων, ώστε τα ερωτήματα αν υπάγονται, όπως και η εκτέλεση έργων που τους αναθέτονται Α' Β' και Γ' τάξεως, με ποιους όρους και σε ποια έκταση ή όχι στη νομοθεσία του 1958 , είναι αδύνατον ν' απαντηθούν επαρκώς,
- Οι προβληματικοί αυτοί φορείς διαχείρισης των υδάτινων πόρων προσδιορίστηκαν, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι διατάξεις για τις έγγειες βελτιώσεις και τις συνιστώσες τους, ενώ, με τις πληροφορίες που διαχέονται φαίνεται ότι επιδιώκεται να συγκεντρωθούν ακόμη περισσότερο και μάλιστα εκτός φορέων αυτοδιοίκησης και τοπικών οργανισμών στα χέρια του δημοσίου και των βραχιόνων που δημιουργεί στο όνομα άγνωστων σκοπιμοτήτων, όπως συμβαίνει τουλάχιστον στην Περιφέρεια Κρήτης, **αγνοώντας δηλαδή την ενωσιακή επιταγή / κατεύθυνση η διαχείριση των υδάτινων πόρων να γίνεται σε τοπικό επίπεδο !**
- Παράλληλα η διαμόρφωση διαφορετικών άνισων θεσμικών πλαισίων για αυτούς τους οργανισμούς, ομοίως αποκαλούμενους «κοινής ωφέλειας» έχει δημιουργήσει οξεία ερωτηματικά για το αν εκείνοι που τους προώθησαν και θέσπισαν γνώριζαν τους ΟΕΒ και το καθεστώς διοίκησης και εποπτείας τους ή για το λόγο και τη σκοπιμότητα δημιουργίας τους με διαφορετικό τρόπο, αφού οι ΟΕΒ είχαν συγκεκριμένο ρόλο, δομή και λειτουργία ή για τη σχέση μεταξύ τους και την εκτέλεση των έργων εγγείων βελτιώσεων και μύρια άλλα,

- Τα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής (ΣΔΛΑΠ) και τα υποχρεωτικά και συμπληρωματικά Προγράμματα Μέτρων για την υλοποίησή τους ούτε έλαβαν υπόψη τους, όταν διαμορφώθηκαν, τη νομοθεσία για τις έγγειες βελτιώσεις, ούτε πρότειναν ουσιαστικά την αρμονική αξιοποίησή τους. Με βεβαιότητα προβλέπουμε, ότι η καθυστερημένη προσπάθεια αναθεώρησής τους που εξελίσσεται τώρα με τη νέα διαγωνιστική διαδικασία που έλαβε χώρα θα διαχειριστεί το οικοσύστημα γενικότερα και ειδικότερα τους υδάτινους πόρους και το έδαφος με τον ίδιο ανεπαρκή τρόπο,
- Εγγειοβελτιωτικά έργα σε Α, Β ή Γ' τάξεως που περιλαμβάνονται στα ΣΔΛΑΠ και τα Προγράμματα Μέτρων είναι άγνωστο αν εκτελούνται σύμφωνα με τις διατάξεις της νομοθεσίας των εγγείων βελτιώσεων,
- Η νομοθεσία για το έδαφος και τις συνιστώσες του, όπως προσδιορίστηκαν είναι επίσης άγνωστο σε πιο βαθμό έχουν προκαλέσει σιωπηρές τροποποιήσεις της νομοθεσίας των εγγείων βελτιώσεων. Η προσπάθεια διακρίβωσης τους αποτελεί επίσης αντικείμενο διδακτορικής διατριβής,
- Οι αποκεντρωτικές αρμοδιότητες των ΟΕΒ, των Περιφερειών, των Δήμων και Τοπικών Κοινοτήτων, όπως προσδιορίζονται ισχυνοποιούνται συνεχώς με αφαίρεση αρμοδιοτήτων από αυτούς τους φορείς, περιθωριοποίησής τους σε συμβουλευτικούς ρόλους για κρίσιμα ζητήματα και τυχαίες, χωρίς μελέτη και σχεδιασμό ανάθεσή τους σε άλλους.

3. Οι πολιτικές των αποτυχιών

Γενικότερα, η χώρα μας, φαίνεται αδύναμη να συνειδητοποιήσει πως κρίσιμες παραλείψεις της και αποτυχημένες πολιτικές του πολιτικού προσωπικού εδώ και 10ετίες, κοστίζουν πολύ ακριβά και εξανεμίζουν κάθε προοπτική να τεθεί η γεωργική ανάπτυξη στις σωστές της βάσεις.

Ανάμεσα σ' αυτές τις πολιτικές που συνδέονται με το αντικείμενο αυτής της δημοσίευσης διακρίνονται,

1. τα καταστροφικά προγράμματα (Καποδίστριας, Καλλικράτης, Κλεισθένης) που έχουν οδηγήσει αναπόφευκτα στη
  - συρρίκνωση της Αυτοδιοίκησης,
  - τη διάλυση των τοπικών κοινοτήτων,
  - την κατάργηση των Νομαρχιών,
2. η ανυπαρξία εθνικής στρατηγικής διαχείρισης του εδάφους και της γης και συναφώς
3. η ανυπαρξία εθνικής, χωροταξικής στρατηγικής, όπως αναφέρεται παρακάτω,
4. η ανυπαρξία ουσιαστικής πολιτικής για την Βιοποικιλότητα, όπως αναφέρεται στη συνέχεια,
5. Πολιτικές για άλλες υβριδικές συνιστώσες του εδάφους και της γης, πυλώνες της γεωργίας που είναι οι βοσκήσιμες εκτάσεις, τα δάση και η αλιεία, όπου είναι εμφανή,
  - η έλλειψη διαχειριστικών σχεδίων βόσκησης,

- ο η καθυστέρηση εδώ και 10ετίες ρύθμισης του καθεστώτος των δασικών εκτάσεων,
  - ο η έλλειψη εθνικής βάσης δεδομένων για τις βοσκήσιμες εκτάσεις,
  - ο η έλλειψη ή ανεπάρκεια ή αγνόηση των Συστημάτων Αναγνώρισης Αγροτεμαχίων,
  - ο η έλλειψη της εθνικής βάσης γενετικού υλικού,
  - ο η μη ή ανεπαρκής εφαρμογή ορθών γεωργικών πρακτικών,
6. η θεσμική απαξίωση και ουσιαστική εγκατάλειψη στην τύχη τους, των εγγείων βελτιώσεων και των φορέων τους,
7. το χαοτικό, παράλυτο, περιβάλλον διαχείρισης των υδάτινων πόρων, όπως θίγεται στη συνέχεια στο οικείο κεφάλαιο.

Θα ήταν άδικο όμως να μην επισημανθούν, ορισμένες φωτεινές εξαιρέσεις, ανάμεσα στις οποίες σταχυολογούμε, **γιατί τις θεωρούμε «μαγιά» για την επόμενη μέρα** και το όραμα που σχηματοποιείται στη δημοσίευση,

- [την ψήφιση από την Ολομέλεια της Βουλής το 2008 της Εθνικής Χωροταξικής Στρατηγικής](#) (ΦΕΚ Α', 128)), που, όπως αναφέρεται σε άλλο σημείο είναι συνιστώσα ενός ολιστικού θεσμικού πλαισίου του Οικοσυστήματος, του εδάφους **και όμως έγινε απλώς ιστορικό σημείο γραφικής αναφοράς ή αντικείμενο στειρών επαγγελιών, σε μεταγενέστερα νομοθετήματα, χωρίς ποτέ να υλοποιηθεί**, ή
- την οργάνωση και πρωτοβουλίες της ΕΛΓΟ Δήμητρα προς σωστές κατευθύνσεις, όπως με τη δημιουργία του Ινστιτούτου Εδαφοϋδατικών Πόρων και του Τμήματός του (ΙΕΔΥΠ), των Εγγείων Βελτιώσεων, συνέχεια του Σταθμού των Εγγείων Βελτιώσεων που είχε δημιουργηθεί το 1960 ή με την επικαιροποίηση των προτύπων AGRO, ή με την έκδοση του ιδιαίτερα ενδιαφέροντος περιοδικού «ΔΗΜΗΤΡΑ», οι σελίδες του οποίου βρίθουν από την αγωνία και τη συνεισφορά των συνεργατών του για μια διαφορετική επόμενη μέρα,
- Την συμμετοχή του ΙΕΔΥΠ, του Αστεροσκοπείου Αθηνών και ιδιωτικών οργανισμών στο σε πολύ σημαντικό Ευρωπαϊκό ερευνητικό πρόγραμμα του ATLAS που προοιωνίζεται την παραγωγή ιδιαίτερα σημαντικών ερευνητικών αποτελεσμάτων σχετικών με τον εκσυγχρονισμό της διαχείρισης των υδάτινων πόρων και του εδάφους με την αξιοποίηση των μηχανισμών και την ενεργοποίηση της διαλειτουργικότητας,
- [Την ολοκληρωμένη προσπάθεια του Βουλευτή Καλογιάννη που υπέβαλε πρόταση νόμου με σχετική αιτιολογική έκθεση το 2012 για την προστασία του εδάφους, που η Βουλή και οι έκτοτε κυβερνήσεις εν τέλει αγνόησαν](#),
- Τις ελπίδες που δημιούργησε (να υπάρξει μια νέα επιστημονική γενιά από την άσκηση προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών στη μελέτη και διαχείριση των υδάτων, σε συνεργασία με τα αρμόδια Τμήματα και Σχολές), η ίδρυση και επικύρωση λειτουργίας του στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης υπό την εποπτεία της Συγκλήτου του τον Σεπτέμβριο του 2017, [του Κέντρου Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Υδάτων \(ΚΕ.Ο.Δ.Υ.\)](#), ως Κέντρου UNESCO για τη Διαχείριση Υδάτων.

Οι εξαγγελίες και οι δραστηριότητές του, έρευνας, μελέτης και εκπαίδευσης αντιστοιχούν στο γνωστικό αντικείμενο της ολοκληρωμένης διαχείρισης του υδατικού περιβάλλοντος και των υδατικών πόρων και οι σκοποί του αντιστοιχούν στην ανάγκη διεπιστημονικού χαρακτήρα μελέτης και έρευνας σε διεθνή κλίμακα της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτων. **Διαχείριση, που επιβεβαιώνει τις προσεγγίσεις σ' αυτή τη δημοσίευση**, ότι πρέπει να βασίζεται στην αλληλεπίδραση των περιβαλλοντικών, τεχνικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών παραμέτρων που σχετίζονται με το νερό και η ανάγκη συνέργειας και συμβολής των βασικών κλάδων των τεχνολογικών και των φυσικών επιστημών,

Δυστυχώς, παρά την αξία και τη δυναμική συμβολής τους, οι θετικές αυτές πρωτοβουλίες είναι καταδικασμένες ν' αποτύχουν, γιατί είναι ασπονδύλωτες.

Η σπονδυλική στήλη που αγνοείται και λείπει για ν' αποκτήσουν προοπτική και να μην χάνονται, είναι η κατανόηση επί τέλους, ότι **χωρίς ένα σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο του Οικοσυστήματος, χωρίς την διασφάλιση συνεκτικής διαλειτουργικής διασύνδεσης όλων κατανόηση των συνιστωσών του μέσα από ένα Περιβαλλοντικό Κώδικα**, όλα τα άναρχα και παρωχημένα, ασύνδετα και αποσπασματικά νομοθετήματα και κάθε αντίστοιχη προσπάθεια ασύνδετης αναθεώρησής τους, *«οὐδὲν χρήσιμὰ ἐστίν, ὥσπερ λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμοι ἀτάκτως ἔρριμμένα»*.

Γ. Η σύγχρονη διαχείριση του οικοσυστήματος και των συνιστωσών τους στο ενωσιακό περιβάλλον

Στον αντίποδα τής συμπεριφοράς του πολιτικού προσωπικού της χώρας μας, κοσμογονικές ζυμώσεις, εξελίξεις, κατευθύνσεις, συστάσεις, Οδηγίες και Κανονισμοί σημειώνονται σε ενωσιακό και διεθνές επίπεδο σχετικά με τις συνιστώσες του οικοσυστήματος, όπως για,

1. το έδαφος

Το έδαφος αναγνωρίζεται ότι είναι ένα ουσιαστικό οικοσύστημα που παρέχει πολύτιμες υπηρεσίες, όπως η παροχή τροφίμων, ενέργειας και πρώτων υλών, η παγίδευση του άνθρακα, ο καθαρισμός των υδάτων, η ρύθμιση των θρεπτικών ουσιών, η καταπολέμηση των παρασίτων, η στήριξη της βιοποικιλότητας και της αναψυχής και άλλες.

Η ΕΕ με την θεματική στρατηγική της [προστασίας του εδάφους](#) και με σειρά τομεακών μέσων, πολιτικής και θεσμικών, όπως για την [Περιβαλλοντική ευθύνη](#), την [Βιοποικιλότητα](#), τις [Βιομηχανικές εκπομπές](#), την [Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων](#), την [ΐλύ](#), τα [Λιπάσματα](#), τον [Υδράργυρο](#), τις [Χρήσεις γης \(έγχειρες βελτιώσεις\)](#), την [Κοινή Γεωργική Πολιτική](#) (ΚΓΠ) **αντιμετωπίζει** τις βασικές απειλές (διάβρωση, πλημμύρες και κατολισθήσεις, απώλεια οργανικής ύλης του εδάφους, αλατοποίηση, μόλυνση, συμπίεση, [σφράγιση](#), απερίμωση και απώλεια της βιοποικιλότητας του εδάφους),

Ενώ, ήδη από τον περασμένο Απρίλιο, [το Ευρωκοινωνικό βούλαιο με ψήφισμά του](#),

υπογραμμίζει

- ο τον πολυλειτουργικό ρόλο του εδάφους (παροχή τροφίμων, δεξαμενή άνθρακα, πλατφόρμα για τις ανθρώπινες δραστηριότητες, παραγωγή βιομάζας,

δεξαμενή βιοποικιλότητας, πρόληψη πλημμυρών και ξηρασίας, πηγή πρώτων υλών, φαρμακευτικών ουσιών και γενετικών πόρων, κύκλος του νερού και των θρεπτικών στοιχείων, αποθήκευση και φιλτράρισμα, διατήρηση γεωλογικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς, κ.λπ.) και

- ο την ανάγκη προστασίας, βιώσιμης διαχείρισης και αποκατάστασής του, και διαφύλαξης της ικανότητάς του για εκπλήρωση των πολλαπλών ρόλων του μέσω σταθερών ευρωπαϊκών και διασυνοριακών επιπέδων ενδοκοινοτικής συνεργασίας και συνεργασίας με τρίτες χώρες

και καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επεξεργαστεί ανάλογα θεσμικά μέτρα.

2. ο χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός,

Οι δραστηριότητες χρήσης γης, αλλαγής χρήσης γης και δασοπονίας στο πλαίσιο για το κλίμα και την ενέργεια αναγνωρίζεται, ότι αποτελούν ειδικότερη διάσταση του στοιχείου του εδάφους, ότι συνδέονται άρρηκτα και αλληλοεπηρεάζονται από το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τον Χωροταξικό και Πολεοδομικό Σχεδιασμό (γενικά, ειδικά, περιφερειακά και τοπικά, χωροταξικά και πολεοδομικά σχέδια). Αξίζει να αναφερθούν παραδειγματικά οι προβλέψεις και οι κατευθύνσεις της ΕΕ για την αποφυγή της σφράγισης του εδάφους, την εδαφική συνοχή, τη θεματική στρατηγική που καλούνται τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν κλπ

Στη χώρα μας εδώ και δεκαετίες παρατηρείται ουσιαστική ανυπαρξία εθνικής στρατηγικής διαχείρισης του εδάφους και της γης και συναφώς **η ανυπαρξία εθνικής, χωροταξικής στρατηγικής,**

- ο Η δυσκολία διαμόρφωσής και εφαρμογής της έχει οδηγήσει κάθε κυβέρνηση στο να επιχειρεί μόνο διαρκείς τροποποιήσεις ορισμένων κεντρικών νομοθετημάτων, χωρίς φαντασία και σχεδιασμό και στο ν' αναβάλλει διαρκώς την εκπόνησή της ή με προσχήματα ή με υποσχέσεις σύστασης επιτροπών, που ή δεν συνιστώνται ή δεν λειτουργούν ή δεν παράγουν αποτέλεσμα.
- ο Όπως συνέβηκε και με τις πρόσφατες (2020) δύο σημαντικές εθνικές νομοθετικές ρυθμίσεις, η πρώτη για το Περιβάλλον και η δεύτερη για τον χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό της χώρας, με την μορφή πάλι τροποποιήσεων – επικαιροποιήσεων προγενέστερων ρυθμίσεων / τροποποιήσεων, που απλά γι άλλη μια φορά η δεύτερη επαγγέλλεται την εκπόνηση άλλης Εθνικής Στρατηγικής. Η Πολιτεία αγνοεί προκλητικά την υπάρχουσα από το 2008 που ψήφισε η Ολομέλεια της Βουλής και δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Α, 128. Η μόνη αναφορά του σύγχρονου «νομοθέτη», όπως και του προγενέστερου, του 2017 είναι, ότι την λαμβάνει υπόψη, και εν καιρώ «θα εκπονήσει εθνική χωροταξική στρατηγική» !
- ο Είναι προφανές από την ανάγνωσή τους και μόνο, ότι λείπει η συνειδητοποίηση της ευρωπαϊκής κατεύθυνσης για την εδαφική συνοχή και τη θεματική στρατηγική για το έδαφος, αλλά και οποιαδήποτε προσπάθεια ολιστικής διαλειτουργικής διασύνδεσης της οικοσυστημικής συνιστώσας του εδάφους με τα υπόλοιπα στοιχεία των εγγείων βελτιώσεων και του οικοσυστήματος γενικότερα, καθώς και οποιαδήποτε ουσιαστική μελέτη επιπτώσεων, από τις πυροτεχνηματικές ρυθμίσεις που αέναα παρατηρείται να γίνονται,

3. η βιοποικιλότητα

Πρώτα, το 2011 με το ν. 3937 «*Διατήρηση της βιοποικιλότητας (και άλλες διατάξεις, όπως συνηθίζεται)* - με τη μορφή συρραφής προγενέστερων ρυθμίσεων - η Βουλή ψήφισε νόμο ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ και την αειφόρο διαχείριση και αποτελεσματική διατήρησή της, ως πολύτιμου, αναντικατάστατου και σπουδαίας σημασίας εθνικού κεφαλαίου και υποσχέθηκε διαδικασίες προγραμματισμού και διαχείρισης, ώστε να αξιοποιείται η βέλτιστη επιστημονική γνώση και η διαθέσιμη τεχνογνωσία.

Τρία χρόνια αργότερα (2014) πομπωδώς ανακοινώθηκε η Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Βιοποικιλότητα για τα επόμενα 15 χρόνια σε ανταπόκριση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το άρθρο 6 της Διεθνούς Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα,

Το 2020 ψηφίστηκε νέος νόμος ο 4685 πάλι με τη μέθοδο της συρραφής προγενέστερων διατάξεων με τον βαρύγδουπο τίτλο «*Εκσυγχρονισμός της περιβαλλοντικής νομοθεσίας – Ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών 2018/844 και 2019/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου και - ως συνήθως - λοιπές διατάξεις.*

Ο νόμος κολάζ (που αποτελείται κυρίως από τροποποιήσεις 35 προγενέστερων νόμων και διαταγμάτων και τροποποιήθηκε αμέσως στη συνέχεια με τη σειρά επίσης από τον επίσης νόμο κολάζ 4819/2020 με τον παραπλανητικό τίτλο «*Ολοκληρωμένο πλαίσιο για τη διαχείριση των αποβλήτων*» και το νόμο Ν. 4691/2020, επίσης νόμο κολάζ, με τον επίσης παραπλανητικό τίτλο «*...αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός του αγροτικού τομέα και ...άλλες διατάξεις, που επίσης τροποποίησαν αναρίθμητες άλλες διατάξεις*) **προκάλεσε θύελλα αντιδράσεων και ερώτημα στην ΕΕ.**

Ο Virginijus Sinkevičius, αρμόδιος Επίτροπος για το Περιβάλλον, τους Ωκεανούς και την Αλιεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναφέρει μεταξύ άλλων στην απάντησή του, πως:

- Έχει ξεκινήσει από τον περασμένο Οκτώβριο διαδικασία ελέγχου της Ελλάδας, για μη συμμόρφωση στην υποχρέωση ουσιαστικής διαβούλευσης, με ικανό χρόνο σε πολίτες, οργανώσεις και τοπική αυτοδιοίκηση για να ενημερωθούν και να διαμορφώσουν άποψη στο πλαίσιο της συμμετοχής τους στις αποφάσεις που αφορούν τους ίδιους, τον τομέα ευθύνης τους, ή το γνωστικό τους αντικείμενο.
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε ήδη παραπέμψει την Ελλάδα στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, από το Νοέμβριο του 2019, για τη μη αποτελεσματική προστασία και διαχείριση των περιοχών Natura 2000.
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρεί πως δραστηριότητες όπως είναι τα ορυχεία και η εξόρυξη υδρογονανθράκων, δεν μπορούν να έχουν εκ προοιμίου εξαίρεση από τον έλεγχο περιβαλλοντικών επιπτώσεων στις περιοχές Natura 2000 και,
- η Επιτροπή θα προχωρήσει σε περαιτέρω έλεγχο σε ό,τι αφορά τη νομιμότητα του «νόμου Χατζηδάκη», σύμφωνα με την Οδηγία για τις Μελέτες Εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, την Οδηγία για τους Οικοτόπους και την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία.

Υπάρχει και συνέχεια....

Επτά χρόνια περίπου από την Έγκριση και δημοσίευση της Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα για τα έτη 2014–2029 και Σχεδίου Δράσης πενταετούς διάρκειας της απόφασης

του ΥΠΕΝ με αριθμ. 40332 της 8ης Σεπτεμβρίου 2014 συντάχθηκε απολογιστική μελέτη από το ΥΠΕΝ.

Η «Επιτροπή Φύση 2000» με αναγνωρισμένο θεσμικό ρόλο, που συνέπραξε στην εκπόνησή της Στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης, γνωμοδότησε αρνητικά¹

Αυτός ο απολογισμός σχεδίασης και εφαρμογής της Εθνικής Στρατηγικής για την Βιοποικιλότητα, με επιστέγασμα τις παρατηρήσεις – διαπιστώσεις, ότι είναι άγνωστη εν τέλει η συμβατότητά της σχετικής Υπουργικής Απόφασης, με τους νόμους 3937/11 και 4685/20 των δύο τελευταίων, μεταξύ τους, με το σύνταγμα κατά το άρθρο του 111 (ενόψει του κανονιστικού της περιεχομένου) με πληθώρα άλλων κατακερματισμένων νομοθετικών κειμένων που αφορούν διάφορα στοιχεία του οικοσυστήματος (υδάτινοι πόροι, έδαφος κλπ).

4. οι υδάτινοι πόροι

Ο κόσμος, η ήπειρός μας, η χώρα μας, η περιφέρεια, οι δήμοι, τα χωριά και οι πολίτες συναντούν ολοένα και πιο έντονη μια μεγάλη πρόκληση, την ανάγκη για σωστή διαχείριση του νερού, αυτού του σπάνιου πόρου που αποτελεί νευραλγικό μέρος του οικοσυστήματος.

Οι κάτοικοι, οι διαφορετικοί χρήστες του νερού και οι τοπικοί και περιφερειακοί φορείς - εκπρόσωποί τους (Περιφέρειες, Δήμοι, τοπικές κοινότητες, ΟΕΒ, μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί και άλλοι τοπικοί φορείς) αξιοποιώντας τοπικές κι εμπειρικές θα έπρεπε να παρακινούνται, να ευαισθητοποιούνται, να μπορούν να συμμετέχουν με προτάσεις, λύσεις και τη συμπεριφορά τους, ώστε να διαμορφώνεται και επικαιροποιείται μια εθνική στρατηγική για τη

¹ μεταξύ άλλων τα εξής:

«...Τέλος, απουσιάζει η αναφορά, καθώς και η διασύνδεση με διεθνείς και ευρωπαϊκές εξελίξεις όπως είναι οι παγκόσμιοι στόχοι για τη βιοποικιλότητα, καθώς και η νέα Στρατηγική της ΕΕ για τη Βιοποικιλότητα για το 2030, για την προστασία του εδάφους κοκ.

• Η απολογιστική μελέτη αποτελεί την καταγραφή διάσπαρτων δράσεων από διαφορετικούς φορείς. Αν και οι δράσεις αυτές είναι, κατά πάσα πιθανότητα πολύτιμες και χρήσιμες, ωστόσο, παρουσιάζονται χωρίς συνοχή και χωρίς δυνατότητα να εξεταστεί η συνδρομή τους στην εκάστοτε δράση και στόχο της Στρατηγικής. Το αποτέλεσμα αυτό είναι αναμενόμενο λόγω της ανεπαρκούς μεθοδολογίας συγκέντρωσης υλικού.

• Λόγω της αποσπασματικής προσέγγισης που ακολουθείται, εντοπίζονται επίσης κενά και ελλείψεις. Ενδεικτικά, απουσιάζει η αναφορά σε τροποποιήσεις του θεσμικού πλαισίου για τη βιοποικιλότητα που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί, αλλά και η αξιολόγηση της αναγκαιότητας εισαγωγής νέων ρυθμίσεων.

• Η μελέτη δεν περιλαμβάνει ανάλυση των ευρημάτων της. Το υλικό της είναι περιγραφικό, δεν επιχειρείται ποσοτική αξιολόγηση του βαθμού συνεισφοράς των δράσεων που έχουν καταγραφεί στην επίτευξη των στόχων της Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα, δεν αξιολογείται κατά πόσο οι δράσεις που υλοποιήθηκαν παρουσιάζουν αλληλοεπικάλυψη ή/και αντιθέσεις μεταξύ τους, δεν υπάρχει αναφορά ή αξιολόγηση πρωτοβουλιών, δράσεων ή έργων, τα οποία είναι αντίθετα με τους στόχους της Στρατηγικής ή εμπόδιζαν την επίτευξή τους, δεν περιλαμβάνεται αξιολόγηση της προόδου υλοποίησης της Στρατηγικής, υιοθετούνται αυθαίρετα συμπεράσματα, δεν έχει δημιουργηθεί η εξαγγελθείσα εθνική βάση δεδομένων, η εθνική τράπεζα γενετικού υλικού είναι προβληματική, απουσιάζει η αξιολόγηση του βαθμού συνεισφοράς του πρώτου Σχεδίου Δράσης στην επίτευξη των στόχων – γενικών και ειδικών - της Εθνικής Στρατηγικής.

• Δεν υπάρχει αξιολόγηση του ρόλου και του έργου του ΥΠΕΝ, καθώς και των συναρμόδιων Υπουργείων, στην υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής.

• Τα συμπεράσματα δεν δίνουν κατεύθυνση για το μέλλον..»

διαχείριση και χρήση των σπάνιου αυτού πόρου σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο για κάθε ανάγκη (πόσιμο νερό, αποχέτευση, άρδευση, γεωργία, ενέργεια κλπ).

Μια ολοκληρωμένη και συντονισμένη διαχείριση των υδάτων στη χώρα μας, προστασίας και βιώσιμης χρήσης τους θα έπρεπε να αξιοποιεί την ενωσιακή νομοθεσία και άλλων διεθνών οργανισμών, όπως ο ΠΟΥ, ο ΟΟΣΑ, τα Ηνωμένα Έθνη και να καλύπτει διαλειτουργικά, τα ύδατα κολύμβησης, την πανίδα, το πόσιμο νερό, τα μεγάλα ατυχήματα (Seveso), την εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, την ιλύ σταθμών καθαρισμού, την επεξεργασία αστικών λυμάτων, τα προϊόντα φυτοπροστασίας, την προστασία από νιτρορρύπανση και την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο ρύπανσης, τα οικοσυστήματα.

Στην πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με γενικό ενωσιακό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον έως το 2020 [«Ευημερία εντός των ορίων του πλανήτη μας»](#) καταγράφεται, ότι

“Τα δύο τρίτα σχεδόν των παγκόσμιων οικοσυστημάτων βρίσκονται σε παρακμή, ενώ υπάρχουν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η ανθρωπότητα έχει ήδη υπερβεί τα πλανητικά όρια για τη βιοποικιλότητα, την κλιματική αλλαγή και τον κύκλο του αζώτου.

Υπάρχει πιθανότητα πλανητικού ελλείμματος νερού 40% έως το 2030, εκτός αν επιτευχθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά τη βελτίωση της αποδοτικότητας της χρήσης των πόρων.

Υπάρχει επίσης ο κίνδυνος να επιδεινώσει η κλιματική αλλαγή τα προβλήματα αυτά, με υψηλό κόστος.... Ο ΟΟΣΑ έχει προειδοποιήσει ότι η συνεχιζόμενη υποβάθμιση και διάβρωση του φυσικού κεφαλαίου κινδυνεύει να προκαλέσει μη αναστρέψιμες αλλαγές που θα μπορούσαν να διακυβεύσουν δύο αιώνες ανόδου του βιοτικού επιπέδου και συνεπάγονται σημαντικές δαπάνες....”

Δυστυχώς η κατάσταση στη χώρα μας παραμένει απογοητευτική.

21 χρόνια μετά από την έκδοση της Οδηγίας και 18 μετά από την ενσωμάτωσή της στην εθνική νομοθεσία, η χώρα μας δεν προσπαθεί καν να βρει βηματισμό.

Πολυδιάστατα προβλήματα την εμποδίζουν να διασφαλίσει συνθήκες συνεργασίας για τη διαχείριση των υδάτων στις περιοχές των λεκανών απορροής (ιδίως, η έλλειψη συνεκτικής οργάνωσης, η έλλειψη ικανοποιητικού θεσμικού πλαισίου, η αδυναμία άρθρωσης και εφαρμογής ουσιαστικών σχεδίων διαχείρισης και των προγραμμάτων μέτρων που έχει εγκρίνει, η υστέρηση στην συγκέντρωση, αξιολόγηση και αναφορά δεδομένων, αδυναμία ενεργοποίησης τοπικών φορέων και κατοίκων).

Αρκεί να επισημανθούν εδώ τα εξής,

- Η θεμελιακή Ενωσιακή κατεύθυνση **η διαχείριση των υδάτινων πόρων να γίνεται σε επίπεδο λεκάνης απορροής έχει στρεβλωθεί, στην πραγματικότητα αγνοηθεί και η στοιχειώδης αρχική κατανομή αρμοδιοτήτων συνεχώς ανατρέπεται,**
  - είτε με την υδροκεφαλική γιγάντωση της Αποκεντρωμένης σε βάρος της αυτοδιοίκησης,
  - είτε με την εκχώρηση αρμοδιοτήτων σε βραχίονες ουσιαστικά του δημοσίου αφαιρώντας τις από οργανισμούς διαχείρισης των Λεκανών απορροής κατά παράβαση της Κοινοτικής Οδηγίας, όπως,

- με την ανάθεση της εκτέλεσης ιδιαίτερα σημαντικών έργων, όπως το Φράγμα του Αποσελέμη σε οργανισμό που δεν περιλαμβάνεται σ' εκκείνους των εγγείων βελτιώσεων ή
  - η μελέτη των ΙΤΥΣ με προγραμματική σύμβαση κατά παράβαση μάλιστα του άρθρου 12 του νόμου περί δημοσίων συμβάσεων, με αγνόηση των μηχανισμών των εγγείων βελτιώσεων ή
  - οι στρεβλώσεις στον καθορισμό λεκανών απορροής, όπως η αδικαιολόγητη, ουσιαστική αφαίρεση του ορεινού όγκου της Δίκτης από τη Λεκάνη Απορροής της Περιφερειακής Ενότητας Λασιθίου και η προσάρτησή της στην δεύτερη, του Ηρακλείου Κρήτης, ή
  - ....
- Η άκριτη και άναρχη διασπορά αρμοδιοτήτων για τους υδάτινους πόρους που συνδυάζεται ταυτόχρονα με αφόρητο και παραλυτικό συγκεντρωτισμό, όπως αποτυπώνεται χωρίς πληρότητα στην εισαγωγική εικόνα,
  - ο αρνητικός σχολιασμός της Ευρωπαϊκής Έπιτροπής [με το έγγραφό της, της 17.7.2018](#) (συμπληρωματικό του SWD(2015) 54 final/2 για τα υποβληθέντα ΣΔΛΑΠ και ΠροΜ και [πρόσφατα τον Σεπτέμβριο του 2021](#) με την αρνητική σε μεγάλο βαθμό αξιολόγηση ΣΔΛΑΠ και ΠροΜ που ενέκρινε η Κυβέρνηση από το 2017,
  - η αδράνεια και αποτυχία αναθεώρησής τους που διαρκούσε από το 2018 μέχρι και σήμερα. Η εκπόνησή τους μόλις ανατέθηκε πάλι με τον ίδιο στρεβλό τρόπο και είναι αμφίβολο πότε θα ολοκληρωθεί, όχι όμως και ότι πάλι θ' αποτύχει,
  - η μη ουσιαστική λειτουργία του διακοσμητικού, αλλά μόνου οργάνου συμμετοχής τοπικών φορέων, του Συμβουλίου Υδάτων της Αποκεντρωμένης Διοίκησης,
  - η εκτέλεση γιγαντιαίων έργων, όπως του Αεροδρομίου Καστελίου, του ΒΟΑΚ, του Φράγματος Αποσελέμη, χωρίς την οργανική διασύνδεσή τους με τα στοιχεία του οικοσυστήματος με την εφαρμογή των κανόνων της διαλειτουργικότητας. Ήδη η φύση με την ενεργοποίηση του ρήγματος στην περιοχή του Αρκαλοχωρίου πήρε την «εκδικησή» της, προβληματίζοντας !
  - οι χωρίς μελέτες επιπτώσεων συστάσεις και καταργήσεις Οργανισμών «Ανάπτυξης» Κρήτης ή ΕΥΔΕ ή οι συνεχείς αντιμεταθέσεις αρμοδιοτήτων με πλήρη αγνόηση του ενωσιακού και εθνικού πλαισίου διαχείρισης των υδάτινων πόρων, των εγγείων βελτιώσεων και των στοιχείων τους.
  - Οι μηχανισμοί ανάκτησης του κόστους χρήσης του ύδατος που υπάρχουν μόνο σε εγκυκλίους και υπουργικές αποφάσεις, αλλά στην πράξη δεν λειτουργούν αποτελεσματικά. Απόδειξη [ο υψηλός δείκτης WEI+ που καταγράφεται από την EUROSTAT](#). Και η θέση της χώρας ανάμεσα στους [ουραγούς οικονομικής απόδοσης του νερού](#).
  - η ρύπανση του εδάφους, των υδάτων και της ατμόσφαιρας και αποτελέσματά τους, όπως, η απώλεια άγριας πανίδας και χλωρίδας εξαιτίας ακατάλληλων ή ανεφάρμοστων γεωργικών πρακτικών και χρήσεων γης, που αποτελούν γραφικό μόνο περιεχόμενο νομοθετημάτων τα οποία εξυπηρετούν κυρίως την ανάγκη να προβάλλεται, ότι υπάρχει συμμόρφωση της χώρας μας σε ενωσιακές και διεθνείς υποχρεώσεις, παρά βούληση εφαρμογής του.

Την ίδια στιγμή συμβαίνει μεταξύ άλλων,

- Η χώρα μας να κατατάσσεται από την EUROSTAT στους ουραγούς παραγωγικής χρήσης και οικονομικής απόδοσης του νερού του νερού και ταυτόχρονα στους ηγέτες υπερεκμετάλλευσής του,
- Η τυπική απόδοση των γεωργικών προϊόντων μας (standard output) σε σχέση με το μέγεθος των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που έχουμε (farms) να είναι από τις χειρότερες ανάμεσα στα κράτη μέλη,
- ο δείκτης εκμετάλλευσης των υδάτων (WEI+) στην χώρα μας να άγγιζε ετησίως την τιμή του 40% το 2017, **δηλαδή την κατάσταση «Σοβαρής Λειψυδρίας», που αντιστοιχεί στην κρίση, ότι η χρήση πόρων γλυκού νερού είναι σαφώς μη βιώσιμη.**
- Έκτοτε, κατά την συνήθειά της, η χώρα μας δεν έχει δημοσιοποιήσει / ανακοινώσει πληροφορίες.

Στην πραγματικότητα, ο δείκτης ξεπερνά το πιθανότερο το 40%, γιατί οι ετήσιοι υπολογισμοί γίνονται σε εθνικό επίπεδο και τ' αποτελέσματα δεν αντικατοπτρίζουν την άνιση χωρική και εποχιακή κατανομή των πόρων και, ως εκ τούτου, μπορεί να συγκαλύπτουν τη λειψυδρία που λαμβάνει χώρα σε εποχική ή περιφερειακή βάση.

Η κατανόηση αυτής της δραματικής παρατήρησης είναι ευκολότερη αν ληφθούν υπόψη τα εξής:

- Δεκάδες ελληνικά νησιά πλήττονται από την ξηρασία στο Αιγαίο και αναγκάζονται να εισάγουν εκατομμύρια κυβικά μέτρα νερού κάθε χρόνο, με την κατάσταση να επιδεινώνεται το καλοκαίρι, οπότε ο πληθυσμός αυξάνεται δραματικά λόγω της εισροής τουριστών και των επισκέψεων του Σαββατοκύριακου από κατοίκους της κοντινής Αθήνας,
  - Η απουσία ουσιαστικών μέτρων διαχείρισης των υδάτινων πόρων για την γεωργία που αντιπροσωπεύει περίπου το 80% της ζήτησης νερού της περιοχής.
  - Ότι η άντληση υπόγειων υδάτων, η επαναφόρτιση και το σύστημα υδροφόρων ορίων γίνεται αντικείμενο υπερεκμετάλλευσης.
- Από το 2015 η χώρα μας δεν έχει δημοσιεύσει, επίσης πληροφορίες σχετικές με το δείκτη πλεονασμάτων ή ελλειμμάτων για τα δύο κύρια θρεπτικά συστατικά, το άζωτο και τον φώσφορο, δείκτη αναγκαίο για τον έλεγχο εκπλήρωσης των απαιτήσεων της οδηγίας-πλαισίου για τα νερά και της οδηγίας για τα νιτρικά άλατα. Πληροφορίες, που θα ήσαν εξαιρετικά χρήσιμες, έως απαραίτητες, για να βοηθήσουν τους αγρότες, τους διαχειριστές νερού και άλλα υπεύθυνα μέρη να βελτιώσουν τη διαχείριση των θρεπτικών ουσιών τους.
- Με άμεσα αποτελέσματα, όπως,
- να χάνονται και ευκαιρίες χρηματοδοτήσεων που προσφέρουν τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης, δράσεων για την καλύτερη αντιμετώπιση και διαχείριση των χρήσεων θρεπτικών ουσιών στη γεωργία.
  - Ή να χάνεται η ευκαιρία προβολής των γεωργικών προϊόντων της χώρας συγκριτικά με χώρες, όπως η Ολλανδία, η Γερμανία, η Αυστρία, η Τσεχία, η Πολωνία, η Ελβετία, όπου η υπερβολική συσσώρευση πλεοναζόντων θρεπτικών ουσιών που υπερβαίνουν τις άμεσες ανάγκες καλλιέργειας και συγκομιδής έχει οδηγήσει σε απώλειες θρεπτικών ουσιών, με συνέπεια

οικονομική αναποτελεσματικότητα στη χρήση θρεπτικών ουσιών από τους γεωργούς και βέβαιη βλάβη στο περιβάλλον, μέσω της ρύπανσης των υδάτων ή της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, ιδίως της αμμωνίας ή των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Διαπιστώσεις που αναμφίβολα θα προσέδιδαν υπεροχή και ανταγωνιστικότητα στα γεωργικά προϊόντα μας (κι όμως η χώρα μας λάμπει δια της απουσίας της ακόμη και από παγκόσμιες στατιστικές, όπως του ΟΟΣΑ!

- Να καταγράφουμε το θάνατο και την μείωση του θαλάσσιου, λιμναίου και ποτάμιου πληθυσμού, ανήμποροι να καταλάβουμε, ότι οι ανθρωπογενείς παρεμβάσεις καταστρέφουν το ελεύθερο οξυγόνο,
- Να μην αναζητούμε και εφαρμόζουμε μέτρα για την προστασία του αζώτου, την καταστροφή των ριζόβιων, τη δηλητηρίαση των υδροφόρων οριζόντων από την αλόγιστη χρήση των μέτρων φυτοπροστασίας κλπ.
- Παρά τις συνεχείς παρατηρήσεις της ΕΕ για την υστέρηση στην χημική κατάσταση των η χώρα δεν φαίνεται να αντιδρά με αποτελέσματα, όπως,
  - Αρνητικές επιπτώσεις από ανθρωπογενείς παρεμβάσεις και έλλειψη μέτρων που διαταράσσουν τους κύκλους, του αζώτου, του άνθρακα και του νερού και τη λειτουργία του εδάφους.
  - τα φαινόμενα της ερήμωσης των λιμναίων, ποτάμιων, υπόγειων και επιφανειακών υδάτινων συστημάτων από πληθυσμούς ψαριών, της έλλειψης προβληματισμού για τη μείωση του διαλυμένου οξυγόνου σ' αυτά τα συστήματα.

Γίνεται θέμα μόνο σε κάποιες ειδήσεις στα «ψιλά», για να ξεχαστεί γρήγορα, η «ξαφνική» (όπως ρηγά χαρακτηρίζεται) εμφάνιση εκατομμυρίων πεθαμένων ψαριών σε όχθες. Κανένας προβληματίζεται για τις αιτίες που προκαλούν το φαινόμενο, όπως ότι οφείλεται στην προοδευτική εξάντληση του διαλυμένου οξυγόνου εξαιτίας, της ρύπανσης ή της υψηλής συγκέντρωσης φυκιών και φυτοπλαγκτού, που παράγονται από υψηλά επίπεδα φωσφόρου και νιτρικών αλάτων και της αδυναμίας λειτουργίας της διαδικασίας της αποσύνθεσης.

Δ. η Γεωργία

Ως γεωργική γη ορίζεται η έκταση που είναι είτε αρόσιμη, υπό μόνιμες καλλιέργειες, είτε υπό μόνιμους βοσκότοπους.

Οι δεσμοί μεταξύ του πλούτου του φυσικού περιβάλλοντος και των γεωργικών πρακτικών είναι πολύπλοκοι.

Η μισή έκταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) αποτελεί αντικείμενο γεωργικής εκμετάλλευσης.

Η γεωργία και η φύση αλληλεπιδρούν σε βάθος. Τα περισσότερα τοπία της ΕΕ και φιλοξενούν μεγάλο μέρος της πλουσιότητας άγριας πανίδας και χλωρίδας της.

Η γεωργία στηρίζει όμως και μια πολύμορφη αγροτική κοινότητα, που δεν αποτελεί μόνο βασικό στοιχείο πλούτου του ευρωπαϊκού πολιτισμού, αλλά και οφείλει να διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο στη διατήρηση του περιβάλλοντος σε υγιή κατάσταση. Εν τούτοις οι γεωργικές πρακτικές είναι δυνατόν να έχουν δυσμενή επίδραση στους φυσικούς πόρους. Η ρύπανση του εδάφους, των υδάτων και της ατμόσφαιρας, ο κατακερματισμός ενδιαιτημάτων και η απώλεια άγριας πανίδας και χλωρίδας είναι δυνατόν να οφείλονται σε ακατάλληλες γεωργικές πρακτικές και χρήσεις γης.

Οι διαπιστώσεις αυτές έχουν οδηγήσει στη διαμόρφωση ενός πλέγματος ενωσιακών στρατηγικών, πολιτικών και κανόνων με κυρίαρχες ανάμεσά τους, [τις προσεγγίσεις του ΟΟΣΑ](#) και την Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ) που στοχεύουν ολοένα περισσότερο στην αποτροπή των κινδύνων υποβάθμισης του περιβάλλοντος, ενθαρρύνοντας ταυτόχρονα τους γεωργούς να συνεχίσουν να παίζουν θετικό ρόλο στη διατήρηση της υπαίθρου και του περιβάλλοντος με στοχοθετημένα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης και με συμβολή στη διασφάλιση της κερδοφορίας της γεωργίας στις διάφορες περιφέρειες της ΕΕ, αποσκοπώντας σε μεγάλο βαθμό στην ενίσχυση της αειφορίας των αγροτικών οικοσυστημάτων.

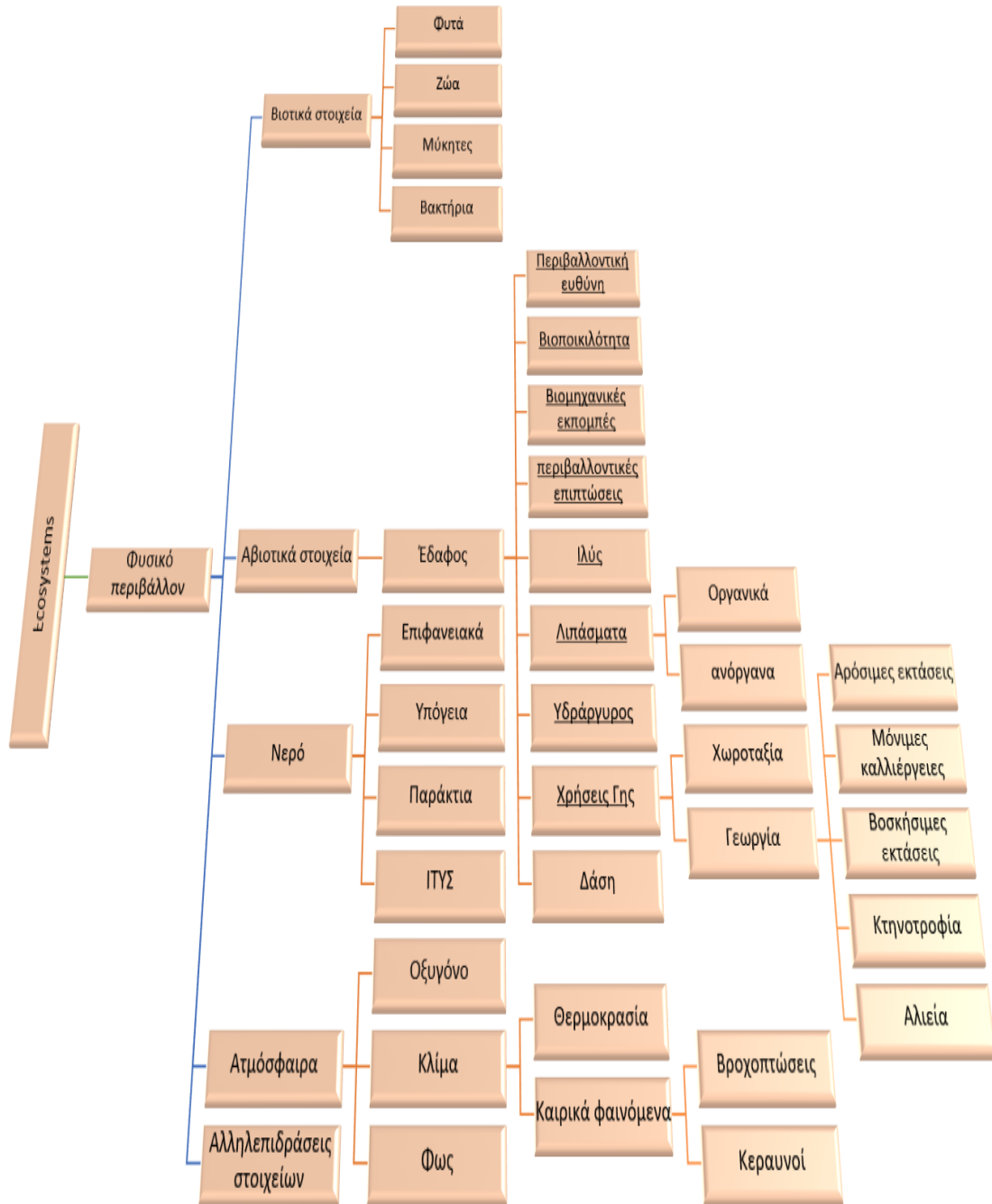
Ανάμεσα σ' αυτές τις πρωτοβουλίες περιλαμβάνονται περιβαλλοντικές απαιτήσεις (πολλαπλή συμμόρφωση) και κίνητρα, ενταγμένα στην πολιτική στήριξης της αγοράς και του εισοδήματος, καθώς και στοχοθετημένα περιβαλλοντικά μέτρα που συμπεριλαμβάνονται στα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης (π.χ. γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα) στο πλαίσιο των στόχων της ΚΓΠ, που απεικονίζονται στην εικόνα 1.

Η επίτευξη αυτών των στόχων είναι προφανές, ότι εξαρτάται από την κατανόηση των συνιστωσών του Οικοσυστήματος, των υδάτινων πόρων και του εδάφους, από την διαμόρφωση μιας σύγχρονης στρατηγικής διαχείρισης πληροφοριακών συστημάτων, δικτύων και μεγάλων δεδομένων, διαμόρφωσης προτύπων και αξιοποίησης σε μεγάλο βαθμό των τεχνολογιών νέους και του διαδικτύου των πραγμάτων και κυρίως από την σπονδύλωσή τους με ένα σύγχρονο ολιστικό θεσμικό πλαίσιο.

Είναι σαφές ότι υπάρχει ένα πολύ μεγάλο και πολύ ευρύ φάσμα τεχνολογικών λύσεων στην αγορά, οι οποίες έχουν επίσης εφαρμόσει εξαιρετικά διαφορετικά συστήματα Τεχνολογιών Πληροφορικής που καλύπτουν μια μεγάλη ποικιλία επιχειρηματικών διαδικασιών των γεωργών.

Ε. Το όραμα της επόμενης ημέρας

Σήμερα, το ορθά ζητούμενο πολιτικής για την γεωργική ανάπτυξη πρέπει να είναι μια άλλη στρατηγική προσέγγιση του Οικοσυστήματος και των επί μέρους συνιστωσών του, η οποία θα εστιάζεται στην κατανόηση και τη διαλειτουργική διασύνδεσή τους και θα συνδέει την αγροτική ανάπτυξη με την προστασία του περιβάλλοντος και τις συνιστώσες του.

Μια τέτοια ριζοσπαστική προσέγγιση, είναι αμφίβολο αν μπορεί ν' ακολουθηθεί με βάση τα σημερινά, επίπεδο πολιτικών συσχετισμών, ελλειμματικής γνώσης του αντικειμένου και έλλειψης ή αδυναμίας σχηματισμού πολιτικής βούλησης. Αν και όταν ωρίμαζαν οι συνθήκες άρθρωσής της, η οργανογραμματική απεικόνιση των θεμελιωδών στοιχείων / συνιστωσών ενοτήτων στην επόμενη εικόνα θα μπορούσε να θεωρηθεί, ότι είναι η αφητηρία του σχεδιασμού:

Υποστηρίζουμε, ότι η διαχείριση του Οικοσυστήματος του φυσικού περιβάλλοντος είναι πρωτίστως ζήτημα θεσμικού πλαισίου.

Το ζητούμενο, όμως, δεν είναι η αναθεώρηση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου των εγγείων βελτιώσεων με τροποποιήσεις (όπως συνηθίζεται) προγενέστερης νομοθεσίας, διανθισμένες με λίγες πυροτεχνηματικές επαλείψεις. Θα ήταν ένας στόχος καταδικασμένος ν' αποτύχει.

Τα ζητούμενα είναι, ο ορισμός, ως στόχου, της προστασίας του οικοσυστήματος του φυσικού περιβάλλοντος, ως ανώτερης οντολογίας και η διαμόρφωση μιας διαφορετικής ριζοσπαστικής καινοτομικής αντίληψης, η οποία ν' αναλύεται στην κατανόηση της ανάγκης,

α) οντολογικής και διαλειτουργικής διασύνδεσης των συνιστωσών του Οικοσυστήματος και ιδίως των κυρίαρχων (υδάτινοι πόροι και έδαφος) που καθορίζουν την γεωργική ανάπτυξη,

β) εφαρμογής των κανόνων της καλής νομοθέτησης και

γ) αξιοποίησης σύγχρονων κατευθύνσεων της πληροφορικής και εργαλείων ανάπτυξης και χρηματοδότησης.

Το εγχείρημα είναι ιδιαίτερα δύσκολο εξαιτίας του τρόπου δόμησης της εθνικής νομοθεσίας στο σύνολό της. Με δεδομένα, ότι είναι χαοτικός και επί πλέον, ότι δεν φαίνεται στον ορίζοντα να σχηματίζεται πολιτική βούληση για ν' αλλάξει, π.χ για ν' αποκτήσει μια δομή όμοια με την κεντρική δόμηση της Γαλλικής εθνικής νομοθεσίας.

 Κωδικοί	 Συγκεντρωτικά κείμενα	 Επίσημη εφημερίδα
 Εγκύκλιοι και Οδηγίες	 Συνταγματική νομολογία	 Διοικητική νομολογία
 Δικαστική νομολογία	 Οικονομική νομολογία	 Κλαδικές και συλλογικές συμβάσεις
 Εταιρικές συμφωνίες	 CNIL	 Όλα τα περιεχόμενα ✓

Δομή Γαλλικής νομοθεσίας - 3

1. Ένας Περιβαλλοντικός Κώδικας

Απομένει μόνο και είναι εφικτή η ιδέα σκέψη υλοποίησης αυτού του εγχειρήματος με την μορφή σχεδίασης και θέσπισης Περιβαλλοντικού Κώδικα, που θα προλογίζεται από ένα [Ψήφισμα του Ελληνικού Κοινοβουλίου](#), (όπως θα έπρεπε να περιλαμβάνεται στο προοίμιο του [Συντάγματός μας στη θέση των πρόχειρων και ανούσιων αναφορών που δένει τα χέρια των](#)

εφαρμοστών του δικαίου και αφήνει παράθυρα των καταστρατηγήσεων που διαχρονικά παρατηρούνται)ⁱ και θ' αντικαταστήσει το θεσμικό κολάζ που υπάρχει σήμερα, με τελευταίο κρούσμα την υποτιθέμενη ψήφιση διατάξεων για το περιβάλλον τον Μάιο του 2020 και το αντίστοιχο εξάμβλωμα που ακολούθησε στο τέλος του χρόνου με τον υποτιθέμενο «νέο» χωροταξικό – πολεοδομικό σχεδιασμό.

Η πρόταση ενδέχεται να φοβίζει λόγω της ευρύτητας του αντικειμένου, όμως η υιοθέτησή της είναι αναπόφευκτη. Ο φόβος θα εκλείψει μόλις δημιουργηθεί ένα μείγμα πολιτικής που περιλαμβάνει τους κανόνες της καλής νομοθέτησης, την αξιοποίηση των κανόνων της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (οντολογίες, διαλειτουργικότητα, EIDAS, GDPR, TOOP) και των χρηματοδοτικών εργαλείων που προσφέρονται. Μόλις αποδυναμωθούν οι πελατειακές σκέψεις, τα μικροπολιτικά συμφέροντα και η στρεβλή αντίληψη για τις έννοιες του πολιτικού κόστους και οφέλους

Είναι προτιμότερο να μπουν τα θεμέλια της διαμόρφωσής του τώρα και να αναγνωριστεί ότι η ολοκλήρωση του εγχειρήματος θα απαιτήσει χρόνο από το αρχικό στάδιο του σχεδιασμού μιας ευρύτατης διακομματικής διαβούλευσης μέχρι και την ψήφιση του Περιβαλλοντικού Κώδικα από το να επαναληφθεί το λάθος.

Η επιδίωξη ενός τέτοιου στόχου, είναι σαφές ότι εντάσσεται σε σύγχρονες τάσεις και πολιτικές περιβαλλοντικής υγείας και ασφάλειας (EHS) και εξυπηρετείται από περιβαλλοντικές, κοινωνικές και διακυβερνητικές αναφορές (ESG) για την αναγκαιότητα διασφάλισης, ότι δεν προκαλείται αδικαιολόγητη περιβαλλοντική ζημία, δεν τίθεται η υγεία και η ασφάλεια των εργαζομένων σε υψηλό κίνδυνο, ότι υπάρχει συμμόρφωση με την ισχύουσα νομοθεσία και αξιοποίηση βέλτιστων πρακτικών.

2. Τα μέσα για την πραγμάτωση του οράματος - οι κανόνες της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης – η Διαλειτουργικότητα

1. Γενικά

Οι κανόνες της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, όπως η διαλειτουργικότητα, η ασφάλεια των πληροφοριακών συστημάτων και δικτύων, η προστασία των κρίσιμων υποδομών και των δεδομένων, η επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων και άλλες διαστάσεις έχουν ιδιαίτερη αξία για τη συνειδητοποίηση των διαστάσεων που έχει το εγχείρημα της σχεδίασης του θεσμικού μανδύα διαχείρισης του οικοσυστήματος του φυσικού περιβάλλοντος

2. η διαλειτουργικότητα

Για την προσέγγιση της σημασίας της διαλειτουργικότητας αναφερόμαστε στο σημαντικό Ευρωπαϊκό ερευνητικό πρόγραμμα υλοποίησης του δικτύου **ATLAS - AGRICULTURAL INTEROPERABILITY AND ANALYSIS SYSTEM** 'atlas-h2020.eu' (μάλιστα με αξιόλογη ελληνική συμμετοχή (AGRO APPS I.K.E., Εθνικό Αστεροσκοπείο και Ινστιτούτο Εδαφοϋδατικών Πόρων του Οργανισμού ΕΛΓΟ -ΔΗΜΗΤΡΑ)) το οποίο παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Οι εμπνευστές της πρότασης για τη δημιουργία του - σημαντικοί γεωργικοί τομείς - επιχειρούν για να υλοποιήσουν τεχνικές λύσεις και υποδομές να ενεργοποιήσουν την τεχνική διαλειτουργικότητα μεταξύ ψηφιακών εργαλείων στη γεωργία προκειμένου να

καταστήσουν εφικτή την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ διαφορετικών υφιστάμενων συστημάτων και με ορισμένες αναφορές στο επίπεδο της σημασιολογικής

Το έργο αυτό με βεβαιότητα μπορεί ν' αναμένεται, ότι αποτελεί τη βάση για την ενεργοποίηση και των άλλων επιπέδων της διαλειτουργικότητας και ιδίως από την οπτική αυτής της δημοσίευσης, την νομική και την οργανωσιακή επιβεβαιώνοντας τις προσεγγίσεις μας. Είναι προφανές, ότι η θεσμική περιβολή ως μανδύας, των υποδομών δεδομένων και εφαρμογών (πλατφόρμες και πρότυπα) θα διαδραματίσει κρίσιμο ρόλο στη μάχη μεταξύ αυτών των σεναρίων ανάπτυξης της έξυπνης γεωργίας.

3. το επίπεδο της νομικής διαλειτουργικότητας

Η νομική διαλειτουργικότητα αποτελεί σπονδυλική στήλη, είτε του εγχειρήματος υλοποίησης του δικτύου ATLAS ή γενικότερα από την σκοπιά της παρούσας δημοσίευσης, διάσταση «ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ», αφού μόνο με την επί τέλους άρθρωση, ενός σύγχρονου θεσμικού πλαισίου που θα περιβάλλει τη διαλειτουργική διασύνδεση των συνιστωσών του οικοσυστήματος, τις συμφωνίες διαλειτουργικότητας και την εταιρική διακυβέρνηση (GRC) είναι εφικτή η πραγμάτωση των εμπνευστών της πρότασης για το δίκτυο ATLAS ή από την σκοπιά αυτής της δημοσίευσης η διακυβέρνηση του οικοσυστήματος του φυσικού περιβάλλοντος.

Η διακυβέρνηση των επιχειρηματικών μοντέλων (συμπεριλαμβανομένων, της ιδιοκτησίας δεδομένων, του απορρήτου, της ασφάλειας) είναι βασικό ζήτημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί, όποια μορφή κι αν πάρει το μέλλον της έξυπνης γεωργίας, έστω κι αν ξετυλίγεται σε μια συνέχεια δύο ακραίων σεναρίων:

- 1) κλειστά, ιδιόκτητα συστήματα στα οποία ο αγρότης είναι μέρος μιας άκρως ολοκληρωμένης αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων ή
- 2) ανοιχτά, συνεργατικά συστήματα στα οποία ο αγρότης και κάθε άλλος ενδιαφερόμενος το δίκτυο της αλυσίδας είναι ευέλικτο στην επιλογή επιχειρηματικών εταίρων καθώς και για την τεχνολογία και για την πλευρά της παραγωγής τροφίμων.

Οι κανόνες της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, όπως η διαλειτουργικότητα, η ασφάλεια των πληροφοριακών συστημάτων και δικτύων, η προστασία των κρίσιμων υποδομών και των δεδομένων, η επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων και άλλες διαστάσεις έχουν ιδιαίτερη αξία για τη συνειδητοποίηση των διαστάσεων που έχει το εγχείρημα της σχεδίασης του θεσμικού μανδύα διαχείρισης του οικοσυστήματος του φυσικού περιβάλλοντος.

Ειδικά, η «διαλειτουργικότητα» (interoperability) αποτελεί έναν κοσμογονικό καταλύτη, ικανό ν' αλλάξει τους συσχετισμούς και τον τρόπο ανάπτυξης στον πλανήτη μας. Αποτελεί γενικότερο δομικό εργαλείο άσκησης κοινοτικής πολιτικής από το 2010 και ήδη οι δυνατότητες της εφαρμογής του αρχίζουν και γίνονται αισθητές, ιδιαίτερα σε συνδυασμό με την εντυπωσιακή εξέλιξη των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) προσφέροντας θεαματικές λύσεις.

Είναι δομικό στοιχείο της τεχνητής νοημοσύνης την οποία υποστηρίζει, επιτρέποντας ασύγκριτα ποιοτικότερη καταγραφή και αξιοποίηση μεγάλων δεδομένων και εργαλείων της, όπως με διαστάσεις της τεχνητής νοημοσύνης, όπως η «βαθιά» και η «μηχανική μάθηση», η ενσυναίσθητη ή ασυναίσθητη εκμάθηση από την παρατήρηση περιοδικών μοτίβων (implicit pattern learning) κλπ.

Στο πλάτος της έννοιάς της, συναντούμε, ειδικότερους ορισμούς, όπως «λύσεις διαλειτουργικότητας», «εκκολαπτηρίου λύσεων», «γέφυρας λύσεων», «κοινά πλαίσια», «κοινές υπηρεσίες», «δράσεις», «έργο», «συνοδευτικά μέτρα», «πρότυπα», «ταξονομίες», «οντολογίες» κλπ. Όλοι σχετίζονται με την κοινή χρήση των εμπειριών καθώς και με την ανταλλαγή και προαγωγή ορθών πρακτικών για την προώθηση της περαιτέρω χρήσης των υφιστάμενων λύσεων διαλειτουργικότητας που στοχεύουν στην οικοδόμηση κοινοτήτων, την ανάπτυξη ικανοτήτων και τη δημιουργία συνεργειών.

Οι τεράστιοι όγκοι Μεγάλων Δεδομένων, που διευκολύνουν τον σχηματισμό ιστορικών αποφάσεων είναι ήδη ορατό, ότι έχουν μεγάλο αντίκτυπο στην Έξυπνη Γεωργία (smart farming) και σ' ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού. Έξυπνοι αισθητήρες και συσκευές παράγουν μεγάλες ποσότητες δεδομένων που παρέχουν πρωτοφανείς δυνατότητες λήψης αποφάσεων, προκαλούν σημαντικές αλλαγές στους ρόλους και τις σχέσεις ισχύος μεταξύ παραδοσιακών και μη παικτών.

3. Οι κανόνες της καλής νομοθέτησης

Ο χρόνος έχει αποδείξει ότι,

- ούτε η παραίνεση του Ροϊδη «*Εις νόμος απαιτείται εις αυτήν τη χώραν, ο οποίος να επιτάσσει την εφαρμογήν όλων των υπολοίπων νόμων*»,
- [ούτε προγράμματα και εργαλεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη βελτίωση της νομοθεσίας](#),
- ούτε η λεκτική μεταφορά του στο εθνικό δίκαιο με νόμους παλιότερους και ήδη εκείνον του «επιτελικού κράτους», τον 4670/2019,

έχουν σταθεί ικανές συνθήκες, ώστε να εξαιρεθεί η κακοδαιμονία που κυριαρχεί σ' αυτή τη χώρα, που έχει όνομα: «**να μην εφαρμόζονται οι νόμοι**» ή **να εκσυγχρονίζονται πραγματικά**.

Κακοδαιμονία, που επιτείνεται από το γεγονός, ότι κάθε νέα νομοθεσία επιπλέον χαρακτηρίζεται από αποσπασματικότητα, φλυαρία, έλλειψη φαντασίας και οράματος, έλλειψη στρατηγικής και προσαρμογής προς τις εξελίξεις, τεχνολογικές και θεσμικές.

Η διαχείριση / αντιμετώπιση, των απαισιόδοξων αυτών διαπιστώσεων θα ήταν εφικτή αν σχηματιζόταν μια πολιτική βούληση εφαρμογής,

1. των εθνικών κανόνων της καλής νομοθέτησης:
  - a. της αναλογικότητας (καταλληλότητα, αναγκαιότητα, εύλογη σχέση μέσου και σκοπού),
  - b. της απλότητας και της σαφήνειας του περιεχομένου των ρυθμίσεων,
  - c. της αποφυγής αντιφατικών ρυθμίσεων ή ρυθμίσεων που αποκλίνουν από τη γενική πολιτική,
  - d. της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας της ρύθμισης,
  - e. της διαφάνειας μέσω της προσβασιμότητας στις ρυθμίσεις και της δυνατότητας υποβολής προτάσεων σχετικών με αυτές, κατά το στάδιο της κατάρτισης και της αξιολόγησης της εφαρμογής τους (ανοιχτή διαδικασία),
  - f. της επικουρικότητας και λογοδοσίας μέσω του σαφούς προσδιορισμού των αρμόδιων οργάνων εφαρμογής των ρυθμίσεων,
  - g. της ασφάλειας δικαίου,
  - h. της ισότητας των φύλων,

- i. της δημοκρατικής νομιμοποίησης,
- j. της οργάνωσης και διεξαγωγής των αναγκαίων διαβουλεύσεων και των,

2. ενωσιακών κατευθύνσεων για,

- a. Τη βελτίωση της νομοθεσίας,
- b. Τον σχεδιασμό,
- c. Την εκτίμηση των επιπτώσεων,
- d. Την προετοιμασία προτάσεων για την εφαρμογή και μεταφορά στο εθνικό δίκαιο των ενωσιακών κανόνων και κατευθύνσεων,
- e. Την παρακολούθηση,
- f. Τους ελέγχους αξιολόγησης και καταλληλότητας,
- g. Τη διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη, εν προκειμένω, όλους τους φορείς και πολίτες της επικράτειας,
- h. Την αξιοποίηση του **ενωσιακού πακέτου καλής νομοθέτησης (better regulation toolbox)**.

4. Η χρηματοδότηση του εγχειρήματος με ενωσιακούς και εθνικούς πόρους,

1. Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης (Technical Support Instrument Annual Conference)

Το αντικείμενο της τεχνικής υποστήριξης που μπορεί να ζητηθεί είναι η ένταξη του εγχειρήματος ριζοσπαστικής αναθεώρησης του θεσμικού πλαισίου του οικοσυστήματος του φυσικού περιβάλλοντος με την μορφή θέσπισης Περιβαλλοντικού Κώδικα στο Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης (Technical Support Instrument Annual Conference), ως του κεντρικού άξονα για την οργάνωση και λειτουργία τους στη ενωσιακή βάση των κατευθύνσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις συνιστώσες του οικοσυστήματος του φυσικού περιβάλλοντος, των υδάτινων πόρων, του εδάφους και της γεωργίας και με τη διασύνδεσή του με τις λοιπές συνιστώσες τους, όπως αυτές προσδιορίζονται στις οδηγίες των υδάτινων πόρων και του εδάφους και στις συνεχόμενες με αυτές ειδικότερες οδηγίες και υποστηρίζονται από βέλτιστες πρακτικές και τις κατευθύνσεις των ηνωμένων εθνών.

Όπως κάθε χρόνο, τον περασμένο Ιούνιο η Επιτροπή προκήρυξε νέα πρόσκληση του Μέσου (TSI) στα κράτη μέλη και τις δημόσιες αρχές τους για τη στήριξη των μεταρρυθμιστικών έργων τους το 2022 να υποβάλουν έως τις 31 Οκτωβρίου 2021 αιτήσεις για την παροχή τεχνικής υποστήριξης με στόχο την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων σε μεγάλο εύρος τομέων, όπως στην ψηφιακή και την πράσινη μετάβαση, στην πολυμορφία, στη δημόσια και την ιδιωτική χρηματοδότηση, στη μετανάστευση, στο επιχειρηματικό περιβάλλον, στην υγεία ή στην εκπαίδευση. Η ευκαιρία βέβαια χάθηκε για το 2021, όμως το έργο ούτως ή άλλως πραγμάτωσης του εγχειρήματος απαιτεί χρόνο και μια έγκαιρη προετοιμασία για την υποβολή αίτησης για την επόμενη χρονική περίοδο θα αποφέρει θετικά αποτελέσματα.

2. Ταμείο Ανάκαμψης

Η χρηματοδότηση ενός τόσο σημαντικού εγχειρήματος, της θέσπισης ενός Περιβαλλοντικού Κώδικα μπορεί να επιδιωχθεί, όχι μόνο από το TSI, αλλά και από κάθε δυνατή πηγή χρηματοδότησης, εθνική ή ενωσιακή, δημόσια ή ιδιωτική. Ενδεικτικά επίσης επισημαίνεται, ότι σε μια έξυπνη διαχείριση των κονδυλίων του Ταμείου Ανάκαμψης περιλαμβάνεται με βεβαιότητα η χρηματοδότηση του εγχειρήματος πραγμάτωσης του οράματος στη βάση του προτεινόμενου να ψηφιστεί από την Ολομέλεια της Βουλής Περιβαλλοντικού Κώδικα.

Z. Επίλογος.

Ο σκοπός του άρθρου δεν είναι μόνο η διαμαρτυρία, Είναι η πρόθεση συμβολής για την ανάδειξη της αναγκαιότητας να δημιουργηθεί ένα σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο για το οικοσύστημα του φυσικού περιβάλλοντος, που θα καθορίζει σύγχρονους κανόνες διαλειτουργικής διασύνδεσης και διαχείρισης των επί μέρους στοιχείων του, βιοτικών και αβιοτικών.

Η προσέγγιση αυτού του οράματος στο σύνολό του ένα ιδιαίτερα δύσκολο εγχείρημα, εξαιτίας της υπάρχουσας «βαβελικής» εθνικής νομοθεσίας, των δυσχερειών επίτευξης μιας διαλειτουργικής διασύνδεσης των συνιστωσών του οικοσυστήματος του φυσικού περιβάλλοντος, αλλά και της αναγκαιότητας και εγγενούς δυσχέρειας, το πραγματικά εκσυγχρονισμένο θεσμικό πλαίσιο να καλύπτει τέτοιας έκτασης φυσικό αντικείμενο.

Η επιτυχία του εγχειρήματος εξαρτάται από τη σχεδίαση μιας στρατηγικής, αντίστοιχων δράσεων και προγραμμάτων μέτρων που την υλοποιούν που προϋποθέτουν με τη σειρά τους την ικανότητα αξιοποίησης σύγχρονων εργαλείων σχεδιασμού και χρηματοδότησης.

Η επιτυχία της προσπάθειας θα είναι ένα νέο σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο που δεν θα καλύπτει μόνο την υβριδική οντολογία των εγγείων βελτιώσεων, αλλά ένα όχημα και μανδύα αειφορίας που θα μας ταξιδέψει στο μέλλον για να το βρουν γενιές που περιμένουμε να έρθουν για να ζήσουν.

Είναι απαραίτητο να αναληφθούν άμεσες πολιτικές πρωτοβουλίες άσκησης της μέγιστης δυνατής πίεσης στο πολιτικό προσωπικό ν' ανακόψει τις εξελίξεις για τη διαμόρφωση των νέων Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών και των Προγραμμάτων Μέτρων τα οποία ήδη μετά από διαγωνισμό που ολοκληρώθηκε μέλλει ν' ανατεθούν σε εργολάβους ή για τις εργασίες της επιτροπής που έχει συσταθεί για την αναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου των εγγείων βελτιώσεων.

Οι κυβερνητικές αυτές πρωτοβουλίες είναι καταδικασμένες ν' αποτύχουν πάλι. Απλά, γιατί προβλέπουμε, ότι θα καταλήξουν, η μεν εκπόνηση των ΣΔΛΑΠ και των ΠροΜ σε νέους τόμους ανεφάρμοστων σχεδίων και μέτρων (αφού τίποτε ανακοινώθηκε όσον αφορά τις κινήσεις συμμόρφωσης της χώρας μας προς τη σωρεία των αρνητικών παρατηρήσεων της ΕΕ που δημοσιοποιήθηκαν στις 13.9.2021), η δε απειλούμενη θέσπιση ενός «νέου, εκσυγχρονιστικού ολοκληρωμένου θεσμικού πλαισίου για τις έγγειες βελτιώσεις» θα προσθέσει τίποτε, αφού στην πραγματικότητα θα (απο)συντίθεται πάλι με τροποποιήσεις διψήφιων προγενέστερων νόμων. Ακόμη, να προσθέσω, πως το «νέο εκσυγχρονιστικό, ολοκληρωμένο νομοσχέδιο» θα βγει για μια σύντομη διαβούλευση μερικών ημερών και θα περιλαμβάνει επίσης «και άλλες διατάξεις» και πιθανότατα άλλη μια ακόμη εξαγγελία για εκπόνηση κάποιας εθνικής στρατηγικής ή κωδικοποίηση διατάξεων με κάποια Επιτροπή, που σύντομα (σε λίγα χρόνια) με ΥΑ ή ΚΥΑ θα σχηματιστεί.

Αντίθετα, η αναστολή αυτών των επικείμενων σχεδιασμών θα δώσει την ευκαιρία αφύπνισης και συμμετοχής στο Μεγάλο Έργο. Την εκπόνηση του Περιβαλλοντικού Κώδικα που θα καλύπτει βασικά τις συνιστώσες του Οικοσυστήματος του φυσικού περιβάλλοντος. Οι σκέψεις που αναπτύσσονται εδώ, ελπίζεται, ότι συνεισφέρουν προς την κατεύθυνση αυτή.

Σεπτέμβριος 2021

Μιχάλης Τσαγκατάκης

ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Λαμβάνοντας υπόψη, ότι:

- ότι οι φυσικοί πόροι και οι ισορροπίες αποτέλεσαν τις συνθήκες για την εμφάνιση του ανθρώπινου είδους·
- Το μέλλον και η ίδια η ύπαρξη του ανθρώπινου είδους είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με το φυσικό του περιβάλλον·
- Το περιβάλλον είναι η κοινή κληρονομιά όλων των ανθρώπων·
- Ο άνθρωπος ασκεί συνεχώς αυξανόμενη επιρροή στις συνθήκες ζωής και εξέλιξη
- Βιοποικιλότητα, η ολοκλήρωση του ατόμου και η πρόοδος των ανθρώπινων κοινωνιών επηρεάζονται από ορισμένους τύπους κατανάλωσης ή παραγωγής και από την υπερβολική εκμετάλλευση των φυσικών πόρων·
- Η προστασία του περιβάλλοντος είναι ένας στόχος που πρέπει να επιδιώκεται με τον ίδιο τρόπο, όπως άλλα θεμελιώδη συμφέροντα του έθνους·
- Για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης, οι επιλογές που σχεδιάζονται για να συναντήσουν τις ανάγκες των σημερινών γενεών δεν θα πρέπει να θέτουν σε κίνδυνο την ικανότητα των μελλοντικών γενεών και άλλους λαούς να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες·

Διακηρύσσουμε:

Άρθρο 1. Κάθε πρόσωπο έχει το δικαίωμα να ζει σε ένα ισορροπημένο περιβάλλον που δείχνει τον δέοντα σεβασμό για την υγεία·

Άρθρο 2. Κάθε πρόσωπο έχει καθήκον να συμμετέχει στη διατήρηση και την ενίσχυση της Περιβάλλον·

Άρθρο 3. Κάθε πρόσωπο, υπό τους όρους που προβλέπονται από το νόμο, προβλέπει και να αποφεύγεται η εμφάνιση οποιασδήποτε ζημίας την οποία μπορεί να προκαλέσει περιβάλλον ή, ελλείψει αυτού, περιορίζουν τις συνέπειες της ζημίας αυτής·

Άρθρο 4. Κάθε πρόσωπο υποχρεούται, υπό τους όρους που προβλέπει ο νόμος, να συμβάλει στην πραγματοποίηση των ζημιών που μπορεί να έχει προκαλέσει το περιβάλλον·

Άρθρο 5. Όταν η εμφάνιση οποιασδήποτε ζημίας, ακόμη και απρόβλεπτης με βάση τη σημερινή επιστημονική γνώση, μπορεί να βλάψει το περιβάλλον σοβαρά και αναπότρεπτα, οι δημόσιες αρχές, τηρώντας δεόντως την αρχή της προφύλαξης και στα όρια που εμπίπτουν στη δικαιοδοσία τους,

Να διασφαλίζουν την εφαρμογή των διαδικασιών αξιολόγησης των κινδύνων και την υιοθέτηση προσωρινών μέτρων ανάλογων προς το μέγεθος του κινδύνου για τη διαχείριση αυτής της ζημίας

Άρθρο 6. Οι δημόσιες πολιτικές θα προάγουν την αειφόρο ανάπτυξη. Για το σκοπό αυτό θα συμφιλιώνουν την προστασία και την ενίσχυση του περιβάλλοντος με την οικονομική ανάπτυξη και τη κοινωνική πρόοδο·